

RESMÎ DİLİ FRANSIZCA OLAN AFRİKA DEVLETLERİNDE MALİYENİN DURUMU HAKKINDA BAZI MÜTALÂALAR

Prof. Dr. Gaston LEDUC

Paris Üniversitesi

Konuşmalarımız, karşılıklı olarak milletin genel iktisadî hayatında maliyenin işgal ettiği yerin incelenmesine ve âmme hükmî şahıslarının, özellikle Devletin bizzat iktisadî gelişme üzerinde yaptığı malî faaliyetin tesirlerinin analizine hasredilmiş iki kısmı ihtiva edecektir.

I — İKTİSADÎ HAYATTA MALİYENİN YERİ

İktisadî faaliyete yol açan malî ameliyelerin ihmal edilemeyecek bir kısmı, âmme hükmî şahıslarının, özellikle (idarî teşkilâtı, teşebbüsleri, hazinesiyile) Devletin tavassutu ile yapılıyor. İkinci derecedeki âmme hükmî şahıslarına (eyaletler, kazalar, nahiyeler v.s) has² ve federal tipte (meselâ Nijerya'da) bir siyasî teşekkül varlığının ortaya koyduğu problemleri, yersizlik dolayısıyla, burada incelemeyeceğiz. Keza, beynelmilel teşekküllerin (gümrük birlikleri ve iktisadî birleşmeler) malî görünüşlerini ancak kısaca hatırlatacağız. Konuşmalarımız, neticede, üniter tipte devletlerin, bilhassa gelişme için umumî beynelmilel yardımla ilgili dış alemle olan münasebetlerinde vuku bulan karşılıklı müdahaleleri gözönünde tutmak şartı ile, malî faaliyetleri üzerinde toplanacaktır.

Devletin, vazifelerini iyi bir şekilde ifa edebilmesi için, giderlerini karşılayabileceği fonlara ihtiyacı vardır. Bu fonlar, hazine tarafından transit edildikten sonra ve ekonomiyeye tekrar akıtılmadan önce, memleketin umumî ekonomisinden alınırlar. Demek ki, meselenin bu üç görünüşünü sırasıyla incelememiz lâzımdır.

1) Cf. Les finances publiques dans les pays Africains - Bulletin économique pour L'Afrique, juin 1961.

2) Cf. U. Hicks. Development from below - Londres - 1961 - où ces problèmes sont examinés avec beaucoup desoin et de pertinence.

§ 1. Âmme gelirleri :

Bu gelirler mahiyet bakımından oldukça çeşitlidirler. En muntazam ve önemlileri, millî gelir üzerinden alınan (hernekadar bir kısmı sermaye üzerine dayandırılmış ise de) ve tam mânasiyle vergilemeyi teşkil eden vergilerden hasıl olmaktadır.

Bununla beraber, çeşitli takslardan (para - fiscalité = vergi dışı) doğan tahsilâtlarda mevcut olabilir. Çok kere tamamiyle teorik, bir taks ile vergi arasındaki fark: birincinin bir ameliye veya iyi tâyin edilmiş hizmet dolayısıyla ve karşılık olarak alınmış olması; halbuki tam anlamıyla verginin ise, bizzat devlet tarafından yapılmış olan kullanmalardan başka karşılığı bulunmamasıdır.

Vergiler ve takslar tabîi durumda (mükellefiyet durumu) bulunanlar için katî ve prensip itibariyle mecburî olan ödemelerden dir.

Buna karşılık, Devlet kullanım maddesi veya emlâklerin (arsalar, ormanlar, binalar) satımı gibi «istisnaî kaynakların» dışında; gerek ülkesinde, gerek muhtemelen hariçte istikraz senetleri tedavüle çıkarmak imkânına sahiptir. Ancak, bu istikrazlar, prensip itibariyle, karşılığında uygun faiz nisbetleri (değiştirme imkânı ihtiyatıyla) ödemeyi ve tespit edilmiş eşit tarihlerde itfayı (amortisman) gerektiren bir borç (âmme borcu) yaratıyorlar. İstikraza başvurma, sadece itfa vaadiyle vergiden ayrılan «cebrî istikraz» söz konusu olmamak şartıyla borç vereceklerin bulunabileceğini farzediyor. Devletin, başka çare olmadığında, bankalara ve bilhassa para ihraç müessesesine başvurmak suretiyle istikrazı bir para ihracı ile finanse etmelerini istemesi vaki olabilir.

Keza, tam mânasiyle vergileme söz konusu olduğunda, malların ve hizmetlerin istihsalî, tedavülü veya istihlâki vesilesiyle yapılmış ise «vasıtalı» olabildiği gibi; hakikî veya hükmi şahısları bu sıfatları dolayısıyla ve özellikle gelirleri vergiye tabi tuttuğunda «vasitasız» olabildiğine işaret edelim.

«Gelişmede gecikmiş» ülkelerde, vasıtalı vergileme, bilhassa devletlerin arazilerinde maddelere çıkışta olduğu gibi girişte tarh edilen hernevî «gümrük taksları»nı ithal ettiğimiz takdirde, umumiyetle çok daha verimlidir. Bu takslar, bazen, vasıtalı vergilemenin % 80 den fazlasına (Dahomey'de % 84, 1959 da) varmakta ve vergi varidatlarının bütününde payı % 70 ile % 80 e kadar (Fil-

dişi Sahilinde 1960 da % 87)³ erişebilmektedir. Esasen, bu vergileme, otokonsomasyon hariç, istihsalin (mahallî veya ithal edilmiş) sadece, ticarileştirilmiş kısmına mütealliktir.

«Ailelerin gelirleri üzerinde» vasıtasız vergileme nisbetleri, her ne kadar artmak temayülündeysen de Afrikada hâla oldukça düşük bulunmaktadır. «Kurumların gelirleri üzerinde» vergileme devletlere göre çok daha mütehavvildir ve keza, ağırlaşmağa meyletmektedir.

Daima H. Leroux'a göre⁴, genellikle (etüdünde incelenmiş francofon devletlerin) dahili brüt hasılaya göre global vergileme nispeti, bu devletlerin yarısı için %5,5 ile % 11,5 ve diğer yarısı için % 8 ila % 16 arasında kabul edilmişti.

Malî tazyikin ortalama nispeti, resmî dili fransızca olan Afrika devletlerinin çoğunda 1956 ve 1959 - 60 yılları arasında vazih şekilde artmıştır. Bununla beraber, sanayileşmiş ülkelerde yürürlükte olan malî tazyik nisbetlerinin (Fransa: % 24) çok dununda kalmakta fakat, progressif olarak bu nisbetlere yaklaşmaktadır.

Nihayet, şunu da unutmamak lâzımdır ki, bilhassa âmme fonları üzerinde, «gelişmeye» yardımcı beynelmilel bir politikanın tatbiki konulduğundan beri, Afrika devletlerinin oldukça büyük bir kısmı, ya borç almalar (genellikle imtiyazlı şartlarla) veya bağışlar şekli altında verilmiş olan dış menşeli malî yardımlardan istifade ediyorlar. Bu yardımlar, onların gelirlerinin ihmal edilmeyecek bir kısmını temsil edebilmektedir.

Hatta bazen, bu fonların bir kısmının, investisyonların finansmanı zararına olarak, carî ameliyelerdeki bir açığın örtülmesini temin ettiği vakidir. Bununla beraber, bu olay gittikçe azalmaktadır.

§ 2. Âmme harcamaları :

Bu harcamalar temel üç kategoriye ayrılabilirler: Carî idarî faaliyetlerin finansmanını ilgilendiren harcamalar (faaliyet harcamaları), âmme investisyonlarıyla ilgili harcamalar (Prensip itiba-

3) Bütün bu veriler Henri Leroux'nun eserinden iktibas edilmiştir. Projection et Modèles reposant sur l'exploitation systématique des comptes économiques. Publication du Ministère français de la Coopération, Série: Planification en Afrique, Tome 5. 1ère partiechap. 4 - Dépenses et recettes des administrations. Burada izah edici grafiklerle tezyin edilmiş çok sayıda statistikler mevcuttur.

4) Op. cit., s. 87.

riyle, sosyal ve ekonomik gelişmeyi harekete geçirmeye hasredilmiş), nihayet, işsizlere aidatlar, sosyal yardım v.s gibi pürtransfer harcamaları... Burada, sadece, ilk ikisinden bahsedilecektir.

H. Leroux'nunda belirttiği gib⁵, «az gelişmiş ülkelerde, yetersiz idare edildikleri kabullenildiği zaman dahi, paro - doxal olarak âmme sektörü ekseriya ekonomileri benzer bir gelişmeye cevap veren tarihi bir devirde Batı memleketleri idarî mekanizmalarının işgal ettiği yerden nispeten daha muteber ve çok mühim bir yer işgal etmektedir. Bu olay bilhassa resmî dili Fransızca olan Afrika devletleriyle Madagaskar'da sarihtir. Şüphesiz, buna birçok izah şekli bulunabilir: kolonyal devirden miras kalan nispeten ağır bir idarî mekanizmanın devam etmesi; mahallî memurların ücretleri üzerinde memlekette kovulmuş memurların ücretlerinin tesiri; elzem fakat çok masraflı olan ekonomik, kültürel ve sıhhi bir enfrasrükürü yerine koymak ve sonra devam ettirmek zarureti, v.s.».

Milli para üniteleriyle fert başına veya brüt dahili hasılanın yüzdeleriyle bu harcamaları ifade ettiğimizde bir devletten diğerine çok değişiklik arzetmelerine hayret edilmemelidir. Resmî dili Fransızca olan Madagaskar ve Afrika devletleri için (Durumlara göre 1956 - 1960 yıllarından birine ait) ilk yekunlar (yukarı - volta için) 1.660 dan (Gabon için 12990 Frank C.F.A.'a kadar sıralanmaktadır. Bu «idarî harcamaların» yüzdeleri (envestismanlar dahil) P.I.B. ye nispetle, 1956 yılının hesaplarına göre, (Togo için) % 9 dan (Kongo için) % 20 ye; emreamade en yeni hesaplara göre (Togo) % 12 den (Kongo) % 37 e yükselmektedir. Bu iki veri arasındaki münasebet % 28 civarlarında tavanını yapmak temayülünde olduğundan bu masrafların artmasıyla P.I.B. in çoğalması arasında oldukça sıkı bir korrelasyonun bulunduğu gibi görünüyor (bilindiği üzere, Colin Clark gibi bazı müellifler, enflasyonist bir vetireyi harekete geçirme tehlikesi olmaksızın uzun devrede maksimumun % 25 i pek geçemeyeceğini takdir ediyorlar).

1°) Sadece «carî» denen harcamalara gelince yani idarelerin işlemesi için malların ve hizmetlerin satın alınmalarına ve hizmet karşılığında personele ödeme yapılmasına tahsis edilmiş olan harcamalar, zaman içindeki tekâmülleri, yekun harcamalar için belirttiğimiz tamamiyle aynıdır.

5) Op. cit., s. 77.

Bu harcamalarda ücretler ve maaşların payı ekseriyetle hususî bir önem arz ediyor. «1959 yılı için, Fransada personel harcamaları, carî harcamaların bütününe sadece % 59 unu teşkil ederken; resmî dili Fransızca olan Afrika devletlerinde bu münasebetin ortalama ve mutavassıt değerleri karşılıklı olarak % 70 den % 71,5 e varıyordu. Bunların yarısı, carî idarî harcamaların bütününe % 66 dan % 74 e kadarını temsil eden personel harcamalarını karşılamak mecburiyetinde idi»⁶

Buradan, «Amme ücretlerinin», söz konusu edilen milli ekonomilerde dağıtılmış ücretler mecmuunun çok büyük bir kısmını massettiği netice olarak çıkıyor. Bu yüzde hesabı, 1960 da Nijerya'da % 68, Marutanya'da (1959) % 78 e kadar yükseldi. Halbuki Gabon'da (1960) ancak % 25 idi. Mukayese gayesiyle, Fransa için «idareler tarafından ödenmiş ücret ve maaşlar, 1959 da ücretler mecmuunun ancak % 16 ını gösterdiği»⁷ hatırlatılır.

2°) Finansmanı bir «teçhizat bütçesi» tesisini gerektiren «idarî investismanlara gelince, idarelerin harcamalarının bütününe oldukça yüksek bir yüzdesine (umumiyetle % 20 den % 25 e) erişebilirler. Bununla beraber, finansmanlarının büyük bir kısmının yahut, ekseriya heyeti umumiyesinin dış yardım ile temin edilmiş olduğunu hatırlatmak uygun düşer.

«Envestismanların bütününe nispetle idarî investismanların büyük önemi (nispet, Umumiyetle % 50 yi geçer hatta Nijerya'da 1960 yılında % 79'a, Marutanya'da 1959 yılında % 80 e erişti) tabii olarak bu investismanların, investismanların genel hacminin tayin edilmesinde bir motor rolü oynayacakları ve neticede iktisadî büyümenin temel faktörlerinden birini teşkil edecekleri hipotezini telkin ve ilham etmektedir»⁸.

Bununla beraber, diğer taraftan bu investismanların bir kere yapıldıktan sonra işleme ve bakımını sağlamak için munzam carî harcamaları (râci harcamalar) pek tabii olarak beraberinde sürüklediklerini unutmamak uygun düşer. Bu «râci mükellefiyetlerin» yıllık nispeti, kara yolları için nispeten düşük, sağlık ve ilk öğrenim alanında % 50e kadar yükselebilmektedir. İşte bu, planların veya âmme investisman programlarının hazırlanması sırasında ekseriya gözden kaçan bir olaydır.

6) H. Leroux, op. cit., s. 81.

7) Ibid.

8) Ibid. s. 82.

§ 3. Genel hazine :

Devletin malî işlemlerinin dengesi ince problemler ortaya koyabilir. Fiilen tahsil edilmiş gelirlerin, yapılmış harcamalara eşit olmadıkları sık sık görülür: Fazlalık veya noksanlık farkları bulunabilir. Diğer taraftan, tahsilatların ve ödemelerin aynı zamana tesadüf ettirilmesi asla tam değildir. Nihayet, bir işleme bütçesiyle bir teçhizat bütçesinin aynı zamanda birlikte tatbik edilmesi yeni güçlüklerle sebebiyet verebilir.

Normal bir durumda, envestisman harcamalarının finansmanını, ya istikraz (umumî kredi) geliri veya işleme bütçesinin fazlalıklarıyla (idarî tasarruf) garantilemek gerekir. Ancak, bu bütçe fazlalıkları oldukça ender olup, bazı kere, açıklar bile arz etmektedir. Bu durumda, genel dengeyi sağlamayı mümkün kılan dış yardımdır.

Bütün bu işlemler, genellikle «bütçelerin bankeri» olarak vasıflandırılan «hazine»nin aracılığı ile yapılırlar. Neticede, her ne isim altında olursa olsun, amme kasaları tarafından transit edilen fonların giriş akışları ile çıkış akışları hazineye varmaktadır.

Bütçe fazlaları, daha sonraki tahsislere her zaman hasredebilmek kaydıyla hazineye kalmakta ve Açıkların finansmanını sağlamak hazineye düşmektedir, zira Devletin, hiç olmazsa iç düzende, taahhütlerini yerine getirmeye reddetmesi pek düşünülemez. Fonlar yetersiz olduğu takdirde, sadece, alacaklıları ile iş yapan müteahhidlerini (ancak personelini daha zor bir şekilde) bekletebilir veya ümitsizlik halinde, çeşitli tiplerde iktikrazlar (direkt ikraz-hazine bonolarının iskonto veya reiskontosu) şeklinde ihraç enstitüsü nezdinde malî vasıtalar temin edebilir. Bu gibi tatbikatların, ancak muayyen sınırlar içinde ciddi mahzurları yoktur. Bu sınırların dışında, enflasyonun düzensizliklerine düşmek tehlikesi vardır.

Nihayet, hazinenin bütçeyi ilgilendiren fonksiyonların yerine getirilmesinden başka, bir çok işlemlerde yapabildiğine işaret edelim. Hazine, ikici derecedeki amme hükmî şahsiyetleri ile, özellikle ihraç maddeleri fiyatlarının istikrarı siyasetlerini tatbik eden memleketlerde çeşitli tiplerde Fonlar ve Sandıklar gibi büyük sayıda «Hazine muhabirleri»nin servetlerini kabul ve değerlendirebilir. Hazine, ihraç enstitüsü ve genellikle banka sistemi arasındaki münasebetler, kambiyo kontrolü ve millî ekonominin geri kalan kısmı, terimin geniş anlamıyla bütün iktisadî politikanın zarurî bir şeklini arz etmektedirler.

II — MALİ FAALİYET VE İKTİSADİ GELİŞME.

§ 1. «Nakdî devir» de maliyenin müdahalesi :

Gerek mal ve hizmetlerin, istihlâk veya investisman gayeleriyle satın alınmalarının karşılığını vermek; gerek borcun hizmetini sağlamak ve gerekse ikrazları, hibeleri veya çok değişik mahiyetle tevdiatları (Yardımlar - sosyal emniyet - v.s...) finanse etmek için Mmme hükmî, şahsiyetleri ve bilhassa devlet için avanslar vermek mecburiyeti karşısında, bu çeşitli ameliyelerin finansmanı hususunda hazinenin maddî imkanlara sahip olması gerektiği pek tabiidir. Nakdî vasıtaların yokluğunda, devletin malî faaliyetlerinin durması hemen hemen düşünülmiyecek bir olaydır (her ne kadar, bazı kere, alacaklıların, müteahhitlerin ve hatta memurların ödenmesinin geçikme ile yapılması vâki olabilmesine rağmen). Hazine, her zaman, mutlak ihtiyaç halinde, para ihraç enstitüsünün, pür ve basit bir parabasımı ile finanse edilmiş avanslarına başvurmak imkanına sahiptir. Bununla beraber, genellikle, mevcut olan nakdî likiditeler, âmme kasalarına diğer yollarla girmektedirler.

Her şekilde, Hazine kanaliyle bu nakdî devirlerin ayartılması, millî hasılanın (gelir) miktarını, terkiğini ve dağılımını değiştirmek sonucuna sahiptir. Para için olduğu gibi, devletin malî faaliyeti, iktisadî hayatın bütünü karşısında «nötr» olamayacaktır. Diğer bir deyimle hadiseler, bu faaliyet yapılmadan evvelki durumlarında değildirler. memleketin verimli kaynaklarının küçümsemeyecek bir kısmı, âmme hizmetlerinin normal işlemlerini temin etmek ve bu olmaksızın, şüphesiz yapılamıyacak olan investismanları tahakkuk ettirmek için kullanılmıştır. Hatta, görünüşte verimli kaynakların kullanımını üzerinde direkt aksiyonu olmıyan basit «transfer işlemleri» mevzubahs olduğu zaman dahi, bu ameliyelerin başka kasa mevcudlarını şişirmeğe gitmek için bazı hususî kasa mevcudlarından istekle veya zorla çekilmiş fonlarla finanse edilmiş olmaları, hadisesi dolayısıyla, bu kaynaklara kati olarak yapılmış tahsislerin mahiyeti ve belkide, bu kaynakların kullanım hacmi üzerinde tersirsiz değildir. Gelişmede geçikmiş ülkelerde, bir gelir veya harcama mevzubahis olsa bile, devletin bütün malî işlemleri, reel global hasıladaki büyümenin ve ekonomik, sosyal gelişmenin hızlığı ile is-

tikameti üzerinde tesirlerinin büyük bir titizlikle tahlil edilmesini zorlamaktadır.

Amme harcamaları, pür ve basit bir para yaratılmasıyla karşılanmış iseler, bu yaratmanın, tehlikelerini daha önce belirttiğimiz, enflasyonist tipte gerginliklere sebebiyet vermesi için büyük ihtimal vardır. Hazinesinin anı bir açığı için kabul edilebilen durum, âmme gelirlerine nazaran harcamaların devamlı fazlalığına dayanan kat'î bir açık için tehlikeli olmağa başlar. Bu halde, mümkün olduğu takdirde, mahallî nakdî ihraçların karşılanmasına lâzım olan dövizleri sağlayacak dış menşeli bir malî yardıma başvurmak şüphesiz çok daha az tehlikelidir.

§ 2. Maliye ve gelişme :

Bir milletin iktisadî hayatında maliyenin işgal ettiği yer hakkında yukarıda söylediklerimiz, âmme hükmî şahıslarının malî faaliyetinin gelişme menfaatine hizmete konmakla neye muktedir olduğunu anlamamıza imkan vermektedir. H. Leroux, zikredilmiş eserinde (s. 109) münasip bir şekilde belirtmiş olduğu gibi, «bütün faaliyetlerinden veya özel teşebbüslerle aynı sıfatla mal ve hizmetler istihsal eden, bu olaydan dolayı özel teşebbüslerle beraber tasnif edilen tesislerden mahrum edilseler bile, Madagaskar ve Afrika devletlerinin (Resmî dili Fransızca olan) ekonomisinde idareler son derece önemli bir yer işgal etmektedirler.»

Neticede, âmme sektörü, daima, nakdî akışların başlıca hareket noktalarından birini teşkil etmektedir. Bu durum, işleme ve teçhizat, ihtiva eden amme harcamaları ile normal (vergileme) ve istisnâî (istikrazlar hariçten alınan gelirler) yollardan temin edilen kaynaklar içinde mevzubahisdir.

«Envestisman dahil âmme harcamalarının yükü çok ağırdır; dahili brüt hasılanın, çok kere, % 20 ini emerler ve bu nispet artmak temayülündedir.» Mevzuubahis devletlerde carî harcamalar kendi başlarına, P.İ.B. nin ortalama olarak % 13,5 unu kapsamaktadırlar. Bu harcamaların hemen hemen % 70 i ücretler mecmuunun % 40 ilâ 60 ı arasında bir nispetini temsil edebilen maaş ve ücretlerden teşekkül etmiştir».

9) İbid. Percapita hasılaya nazaran Percapita carî harcamaların elâstikiyeti 1,14 olarak tespit edildi.

«İdari» denen investismanlara gelince, bunlar, çoğu zaman, idari harcamalar yekununun % 20 ile 25 arasında bir kısmını temsil etmektedirler. Bu investismanların hacimleri özel investismanlarınkini sık sık geçmektedir. Bilhassa, investismanlar kısmen ve bazen bütün olarak hariçten finanse edildikleri zaman hacim farkı daha da artmaktadır. İktisadî faaliyetin durumu ve tekamülü üzerinde ehemmiyetleri tam olarak büyük demektir.

Kaynaklara gelince, tesirini hacimi ve terkihiyle yapmaktadır. Birinci husus üzerinde, sanayileşmiş memleketlerde, umumiyetle, varılmış nispetlere (% 25 den % 30 a) nazaran çoğu Afrika devletlerinde oldukça itidalli (P.İ.B. nin % 10 dan % 15 e) seviyede bulunan ortalama malî tazyik nispetinin progressif bir yükselişi, genellikle, tesbit edilmektedir.¹⁰ Fakat malî politika burada iki zıt görüş arasında kalmış bulunuyor: vergilerin hafifliği, hatta bir malî boşluğun (malîtatil - fiscal holidays) tahakkuku kanaliyle özel investismanları teşvik etmek görüşü ile Devletin normal (cari) harcamalarının karşılanmasını aynı mahiyette kaynaklar vasıtasıyla sağlamak görüşü.

Umumiyetle, bütçelerin esas besleyicisini temsil eden (Resmî dili Fransızca olan Afrikanın güney - sahra devletleri için carî gelirlerin hemen hemen % 75 ine varan bir ortalama ile) vasıtalı vergilemedir (bilhassa maddeleri girişlerde ve çıkışlarda vergileyen). Şüphesiz, bu vergilerin diğerlerinden, özellikle modern sektörün hakiki ve hükmi şahısları üzerine teksif edilmiş vasıtasız vergilerden daha verimli olup ihdas edilmeleri daha kolaydır. Ancak, durumu suiistimal etmemek iktiza eder: sadece hafif bir şekilde vergilendirilebilen ve bazen, belkide, Sübvansiyonlar ile desteklemek icap eden ithalatların (hammadde — teçizat malzemeleri) zarurî gelişmesi gibi.

Dediğimiz gibi, normal kaynakların hiç olmazsa, carî harcamaların karşılanmasını yani devletin işleme bütçesinin denkliliğini sağlamağa imkan vermeleri arzu edilir. Maalesef durum daima böyle değildir. Bu halde, açık çeşitli usullerle karşılanır: evvelce teşkil edilmiş ihtiyatların kullanılması - istikrazlar - nakdî hileler. Gelişmenin zaruretleri noktaî nazarından, devlet, fevkalade önemli bir millî servetin (petrol - fosfat) işletilmesinden elde edilen mühim kaynaklara güvenebildiği ve investisman harcamalarının finans-

10) Cf. Pétude d'ensemble sur: Les Finances publiques dans les pays africains publice du Bulletin économique pour l'Afrique de l'E.C.A. vol. 1, no. 2, chap. 1er.

manı için kullanacağı devamlı bütçe fazlalıkları tahakkuk ettirebildiği zaman durum çok daha iyidir. Aksi takdirde, devletin ya dahilden veya hariçten (veyahut her iki taraftan birden) borç alması, yahutta karşılıksız (hiç olmazsa görünüşte) yardımlara dayanması lâzımdır.

Önemli olan, gelişme ile temin edilmiş munzam malî gelirlerin, yeni yaratılmış âmme tehzizatlarının işleme ve bakımı için zarurî olan ilave carî harcamaların karşılanmasını sağlamağa yetebilmesidir. Her durumda, Leroux'nunda çok makul bir şekilde belirttiği gibi, «idarî investismanlardaki bir durgunluğun, hatta azalmanın doğuracağı büyüme ağırlaşmasını bertaraf etmek için, açığı idarelerin carî işlemlerine emdirmek ve sonra, sakınılmaz bir şekilde sürükledikleri râci yüklerde gözönünde tutularak âmme investismanlarına büyüyen kaynaklardan bırakmak amaçıyla bir idarî tasarruf meydana getirmek zarurîdir. Bu, aynı zamanda, iki seri tedbir gerektirmektedir:

- Carî harcamaları kısıtlamayı gözeten çok sıkı bir malî idare;
- Malî baskı nispetinin yavaş fakat zarurî yükselmesi ile ifade edilen vergilemenin tanzimi.

Bu müşahadelere (daima zikredilmiş eserden alınmış s.110), millî bağımsızlığa yeni kavuşmuş devletlerin, az çok enflasyonist karakterde karşılık usullerine başvurmayarak, yeteri derecede sağlanmış bütçe denkliliği şartlarında vecibelerini yerine getirebilmeleri için elzem olan malî baskı nispetinin zarurî yükseltilmesinin, rasyonel bir gelişme siyasetinin tathikiyle uygun bütün tanzimleri gözönünde tutmayacak şartlarda ve usullere göre vukubulmaması icabetliğini ilâve etmek uygun olacaktır.

Tercüme Eden : *Doç. Dr. Esat ÇAM*